

Анна Озимовська

Хмельницька

гуманітарно-педагогічна академія

ORCID ID 0000-0003-2744-8203

DOI 10.24139/2312-5993/2017.08/299-309

ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто стан музичної освіти на Поділлі у XIX столітті. Проаналізовано європейську музичну школу та її вплив на становлення професійної музичної педагогіки на Поділлі, а також виникнення першої музичної школи в Кам'янці-Подільському в першій половині XX століття. Основним завданням є дослідити педагогічну діяльність музиканта-педагога Тадеуша Ганицького в різні етапи життя методами аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації і систематизації теоретичних даних. Вивченням цієї проблематики займалися науковці: В. Іванов, М. Ярова, О. Пажимський, М. Печенюк. Не лише подільське музичне мистецтво базувалось на досвіді європейських країн, але й музичне мистецтво всієї України, і тому це питання потребує дослідження і на далі.

Ключові слова: музична школа, Поділля, музикант-педагог, європейський досвід, музичне мистецтво, професійна музична освіта, педагогічна діяльність, Кам'янець-Подільський.

Постановка проблеми. Стан музичної освіти на Поділлі в XIX столітті знаходився у важких умовах. Музичне мистецтво існувало на рівні домашнього музикування. Запрошували знаних музикантів-педагогів з Європи в дома місцевої знаті. Переважно все музичне мистецтво на Поділлі було сконцентроване в польських панських маєтках. Але з часом, культурне життя краю переходить на інший рівень свого існування. На початку XX століття Кам'янець-Подільський був відомий на Поділлі не тільки як економічний, але й культурний центр. Часто приїжджали гастролюючі музиканти, театральні трупи, відбувались аматорські виступи місцевих артистів, які багато в чому навчались у гастролюючих артистів. І тому, була необхідність започаткувати спеціалізований культурний навчальний заклад, у якому можна було отримувати необхідні знання з музичного мистецтва. З цим пов'язане ім'я відомого подільського композитора, педагога, скрипаля Тадеуша Ганицького, який був українцем польського походження та родом з Кам'янця-Подільського.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченням професійної подільської музичної культури в контексті загальнонаціонального процесу займались у різні історичні періоди М. Печенюк, О. Гармель, Ф. Ернст, Д. Щербаківський, В. Іванов Л. Кияновська тощо. Ця тема привертала також увагу подільських краєзнавців і музикознавців, серед яких слід назвати А. Свидницького, Р. Римар, В. Святелика, В. Циганюка, Я. Кушку, О. Пажимських, М. Ярову, П. Слободянюка.

Мета статті: проаналізувати значення педагогічної діяльності Тадеуша Ганицького та розкрити вплив європейського досвіду композитора на становлення професійної музичної освіти на Поділлі.

Методи дослідження:

- емпіричні: спостереження, вимірювання, моделювання, прогнозування, перевірка прогнозу;
- теоретичні: аналіз, синтез, узагальнення, класифікація й систематизація теоретичних даних.

Виклад основного матеріалу. На початку ХХ століття виникає необхідність у становленні та розвитку професійної музичної освіти в подільському краї. І тому, у 1903 р. Т. Ганицький, повернувшись із Європи, переїжджає до Кам'янця-Подільського. У цей час на Поділлі не існувало осередків освіти, у яких можна було б навчатися музичному мистецтву. Таким чином, Т. Ганицький вирішує створити такий навчальний заклад, який був би доступний для всіх верств населення. До Кам'янця було запрошено багато знаних та авторитетних педагогів-музикантів із різних країн. У ній навчалася велика кількість учнів із багатьох повітів Волині та Поділля. З часом школа набула статусу мистецького навчального закладу та виконувала філармонійні функції. У зв'язку з початком першої світової війни багато музикантів та викладачів залишило місто. І це не могло не позначитися на діяльності школи, вона почала занепадати. Як зазначає дослідник В. Іванов, Ганицький не зупинявся і продовжував прикладати чимало зусиль для вдосконалення форми професійної музичної освіти в Кам'янці. Так, у 1925 р. його призначили керуючим місцевої філії Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Д. Леонтовича. А в 1928 р. була започаткована державна музична школа, а її директором призначений професор Т. Ганицький, вона взяла на себе функції колишнього навчального закладу Тадеуша Дионисовича. Водночас це вже школа нового типу, що стала початком професійної музичної освіти на Поділлі [6, с. 11]. Ця школа існує до цього часу і має ім'я її засновника Тадеуша Ганицького. Крім того, хочеться звернути увагу на те, що це не перший його педагогічний досвід.

Розглянемо декілька фактів з біографії Тадеуша Ганицького, який походив з польської поміщицької родини. Його рід належить до корінних жителів Поділля. Як указує дослідник, предки, очевидно, переїхали з Польщі на Поділля приблизно в XVI столітті. У той час навколишня територія заселялася не лише поляками, але й волинськими татарами. Його родина близько двох століть володіла великою територією навколишніх земель. Це свідчить про те, що Ганицькі належали до заможного, знатного, поважного роду. У 30–40 роках XIX століття Дионісію Ганицькому, батьку Тадеуша, належало село Чемериси Волоські. Це була людина високо освічена, він володів багатьма мовами, любив музику, співав і грав на скрипці. У нього народилося троє синів: Тадеуш, Фелікс і Гнат. Усі хлопчики Ганицькі з

дитинства тягнулися до музики. Батьки намагалися дати своїм дітям професійну освіту не лише в навчальних закладах України, але й за її межами. У їхньому домі досить часто можна було почути звуки музики, їхня сім'я відрізнялася своєю неабиякою захопленістю музикою. Дуже часто звучала гра на інструментах та лунав їхній спів. У домашній бібліотеці можна було знайти нотні твори українських і польських композиторів, серед яких фортепіанні п'єси і пісні подолян А. Коціпінського, В. Заремби, В. Завадського [6, с. 7]. Як відомо, на той час, на Поділлі не існувало музичних шкіл і тому діти навчалися в домашніх умовах. Культ домашнього музикування був досить поширений, особливо в сільській місцевості. Можна припустити, що подільські композитори були в Ганицьких і брали участь у музичному вихованні братів.

Тадеуш Ганицький народився 22 липня 1844 році в с. Чемериси Волоські. З раннього дитинства він проявляв здібності до музики. Першим учителем музики був батько, який навчав маленького Тадеуша гри на фортепіано та співу. У 8-річному віці почав займатися грою на скрипці. Робить перші спроби обробок народних пісень. Пізніше він збирав подільський пісенний фольклор, робив обробки пісень для хору. У 13 років він їде навчатися до Одеської чоловічої гімназії, де він не полишає занять музикою. Годинами імпровізував на скрипці і найчастіше звертався до народних пісень. Свої скрипкові обробки часто співставляє з фортепіанними для знаходження звучної гармонічної фактури. Його мистецькі уподобання і творчі пошуки завжди знаходили підтримку зі сторони мами. Вона спрямовувала Тадеуша до навчання музики професійно у знаних педагогів-музикантів.

Згодом Тадеуш переїжджає з Одеси до Кам'янця, де переводиться до Кам'янець-Подільської чоловічої гімназії. У той час серед учнів ходило багато розмов про майбутні переміни в суспільному житті. Так, у 1861 р. за царським наказом київський поліцейський суд арештував учнівську молодь за спів «недозволеного польського гімну» в київському католицькому костелі. Ганицький починає активно займатися суспільною діяльністю. Спілкується з найбільш демократично налаштованими гімназистами, бере участь у загальних зборах. Громадська активність юного Тадеуша ставала все більш помітною, його політична позиція ніяк не відповідала позиції офіційного гімназійного керівництва і тому в 1863 р. його було відраховано та ще декількох співучасників.

І в цьому ж році за порадою кам'янецьких музикантів він їде до Відня. Вступає до музичної школи відомого австрійського скрипаля Якоба Донта. Донт закладав у Ганицького міцну основу західноєвропейської виконавської школи. За порадою свого вчителя переїжджає до Берліну і в 1872 р. вступає до місцевої Академії музики, ще називали «Королівська вища музична школа». Тут він навчався по класу скрипки у Й. Іоахіма, який відкрив перед

ним нові можливості вдосконалення виконавської майстерності. Одним із учнів Іоахіма був польський піаніст Артур Рубінштейн. Під час навчання в Берліні Ганицький серйозно займався вивченням іноземних мов, оволодівав англійською, французькою, удосконалював німецьку, польську, російську, українську, що допомогли у здобутті професійних знань із теоретичних дисциплін та з композиції. Серед викладачів по композиції були Фрідріх Кіель, а згодом Людвіг Буслер.

З 1877 році після закінчення Берлінської музичної академії Ганицький розпочинає свою виконавську діяльність і починає давати концерти по містам Німеччини в якості скрипаля. У результаті він здобуває неабияку славу талановитого виконавця й отримує запрошення в різноманітні театри країни. З 1882 р. музикант працює концертмейстером і солістом в Берлінському симфонічному оркестрі під керівництвом Беньяміна Більзе. Через деякий час Ганицький виступає диригентом і солістом свого оркестру, який співпрацював із відомим угорським скрипалем Абхазі, виступи яких відвідував весь Берлін.

Звертаючись до відповідних джерел, бачимо, що Т. Ганицький довгий час жив за кордоном, і з того моменту коли він переїжджає до Польщі, у 1896 р. з Берліну, починається новий етап його життя. Вирішує себе присвятити саме педагогічній справі, що з часом стане його основним життєвим кредо. Тому, виникає ідея започаткувати школу в Лодзі, саме вона послужила зразком для створення музичного педагогічного закладу на Україні. Очевидно, проживши довгий час у Берліні, композитор мав на меті передати набутий досвід наступному поколінню [5, с. 12].

15 вересня 1898 р. братами Ганицькими відбулося урочисте відкриття музичної школи в Лодзі, яку було названо у пресі «музичної консерваторії». Школа була організована братами на власний кошт, що отримали у спадок від батьків. Міністерством було затверджено статут, виділявся новий будинок, музичні інструменти були переважно з фабрики Новицького. Школа відзначалася міцною матеріальною основою, високопрофесійною та науковою базою, в основі покладено методично-теоретичні досягнення західноєвропейської та вітчизняної музичних шкіл. Підготовка фахівців за спеціальностями базувалася на досвіді кращих досягнень тогочасних європейських музичних закладів, що були добре відомі Ганицькому. Так, газета «Еcho Музуспе» писала: «Відкрита в Лодзі музична школа Тадеуша і Гната Ганицьких, що є першою приватною школою не лише в провінції, а й у всьому краї. Казенний характер варшавського інституту давав йому якоюсь мірою привілей монополії. Та, у всякому разі, мотивували відмову відкрити таку школу у Варшаві. Завдяки ж енергії і самовідданості братів Ганицьких її відкриття в Лодзі – це здійснений факт, і кожен, хто дорожить музикою, буде вітати прагнення її засновників. Розвиток музичної культури в провінції – це праця творча, важка, але вдячна, і той, хто взявся за неї, надає великих послуг

мистецтву» [2]. Інша газета «Tygodnik Ilustrowany» ще раз підкреслила професійні якості директора школи Т. Ганицького і зазначила, що «На її чолі стоїть досвідчений музикант, учений і педагог, який здобув собі славу не лише в Польщі, а й в інших країнах, де він завдяки своєму талантові займав високе місце в музичному світі» [8]. У самому Лодзі місцевий «Rozwoj» вітав нову школу і бажав: «Щоб цей заклад мистецтва розширювався, бо мав для цього всі підстави і популярність за кордоном» [7].

Великим авторитетом у галузі мистецтва послуговувалися не лише Тадеуш, але і його брат Гнат. Він був знавець «краківської» техніки струнної гри, соліст-віолончеліст, педагог, виконавець у струнних квартетах і оркестрах, послідовник свого викладача віолончеліста К. Давидова. Саме завдяки високому професіоналізму Ганицьких, їхньому авторитетові та творчому спрямуванню, їхня школа набула великої популярності і з успіхом розпочала свою діяльність.

Різні джерела вказують, що висока професійність і мистецька надійність лодзинської музичної школи здебільшого залежали від фахового рівня її викладацького складу. Саме цьому питанню Т. Ганицький, як директор, надавав великого значення. Він підбирав педагогічний склад і дуже серйозно ставився до цього питання. До викладацького складу лодзинської школи належали такі педагоги: Т. Ганицький – професор класу скрипки, керівник хорового класу; Г. Ганицький – викладач віолончелі, композиції; Руфін Бєсядовський – професор класу фортепіано, який був запрошений із Варшавської консерваторії; Шуберт-Бернацька – викладач фортепіано на початкових курсах, теж запрошена з Варшави; Ватхель, Іваницька – викладачі фортепіано; Алоїз Дворак – викладач теорії музики; Ісаєвич – викладач теорії музики і естетики з міста Лодзі; Юзеф Шлезігер – викладач постановки вокального голосу, теж з Лодзі; Майдлер – викладач духових інструментів, з міста Лодзі; Маркуш – викладач флейти; Фелікс Гальнерн – викладач фортепіано на середніх курсах.

Питання викладацьких кадрів постійно контролювалося директором школи. У 1899 році було запрошено Тадеушом на погодинну роботу професора фортепіано у вищому класу Рудольфа Штробля, який почав свою роботу відбором з середніх класів найкращих піаністів. Цього ж року було відкрито новий клас гри на органі і на посаду керівника було запрошено відомого варшавського композитора й музиканта Антонцена Грудзинського, який був випускником Варшавської консерваторії класу професора Михайлівського і швидко набув визнання як органіст і композитор.

Як зазначає В. Іванов у своїй книзі, Т. Ганицький намагався надати своїй школі не лише спеціалізованого музичного, а й загально естетичного статусу, для чого шукав можливості мистецького розширення виховання майбутніх солістів і педагогів. Тому в 1899 р. було відкрито драматичний клас. Його керівником став майстер сценічного мистецтва і драматичний

актор лодзинець Мар'ян Вінклер, про якого в місцевій пресі писали, що він належав до визнаних артистів, добре знав драматургію та театральну сцену, вміло впливав на публіку, мав педагогічний талант. З його появою значно пожвавилася діяльність школи, але велика завантаженість театральними виступами змусила Вінклера через рік залишити заклад. Замість нього на цю посаду було прийнято Яна Луба [6, с. 13].

Залучення до школи високопрофесійних майстрів позитивно впливало на її діяльність, про що писала газета «Echo Muzykne», відзначаючи успішний розвиток закладу та зміцнення його педагогічних позицій. У 1900 р. школі пропонували свої послуги багато музичних фахівців. З них, зокрема, Марія Цеханович (Сальвіні), викладач вокалу, яка до цього співала в театрах Флоренції, Венеції та інших італійських містах, згодом виступала з концертами в Одесі і Москві. Ще одна вокалістка Антоніна Косаківська, яка здобула вищу освіту в Паризькій консерваторії у професора Гархії, була солісткою чеської опери в Празі. З Варшавської консерваторії прибув Вацлав Гудзинський, лауреат, викладав в одній із петербурзьких шкіл на посаді професора. Один із лодзинських меценатів Грохман виділив спеціальний стипендіальний фонд для трьох кращих учнів, а місцева прихильниця подарувала шкільній бібліотеці значну кількість нотної літератури.

В. Іванов пише, що «Кількість учнів у рік створення школи була 50. Серед них переважали діти, але й були дорослі, окремі з яких вчилися у вечірній час, бо вдень працювали. Необмеженість віку відкривала можливості всім талановитим особам, які бажали розвинути свої музичні здібності й оволодіти музичною професією. Учні здобували знання у кваліфікованих педагогів і завжди були готові виступати з концертами перед слухачами. Така можливість надавалась усім, особливо в концертних звітах школи» [6, с. 13]. Місцева газета «Kurjer Lodzki» писала: «У великій потребі відкриття музичної школи ми переконалися на концерті учнів Ганицьких. На ньому зібралася численна публіка» [1, с. 3]. А «Лодзинський листок» відзначав: «Для змученого в погоні за наживою лодзянина нещодавно відкриті концертні вечори в музичній школі братів Ганицьких є ніби світлою зіркою серед хаосу нашого життя. Відчуваєш, що відпочиваєш душею в середовищі талантів, відкритих і піднесених, ніби за помахом руки Ганицьких. А нещодавно здавалося, що ми всі і наші діти – і не люди, а шматки фланелі, бумагеї, начинені протестами, банкрутствами, векселями і процентами... З'явилися брати Ганицькі й відкрили в нас блискавки божественного вогню» [1, с. 17].

Концертні виступи були підсумком серйозної практичної роботи в музичних класах і проводилися, як правило, на педагогічних радах, після попередніх обговорень досягнутих знань. У виступах виявлялися таланти молодих музикантів, ті, хто володів високою майстерністю. Таких учнів із

роками ставало все більше. Так, у 1902 р. на звітному концерті школи виступив 61 учень. Це був високий показник не лише рівня підготовки учнів, а й впливу на естетичні смаки місцевого населення. У виступах виявлялися таланти молодих музикантів, які зі всією серйозністю ставилися до справи й готували себе, як писали в газетах, до майбутньої роботи в театрах та філармоніях Варшави, Львова та ін. міст. І для цього школа Ганицьких не шкодувала коштів, хоча її власні доходи були скромними. За таке ставлення до служіння мистецтву школу любили майже всі лодзяни, вона дійсно віддіграла величезну роль у розвитку артистичного життя міста.

Організатором і виконавцем перших шкільних концертів був Т. Ганицький. Він розробляв програми виступів, намагався збагатити їх різноманітним за змістом і жанрами репертуаром, що забезпечувало зацікавленість слухача класичними популярними творами в інтерпретації учнів і педагогів школи. Т. Ганицький уміло складав музичний сценарій, і виступи мали успіх. Кореспондент «Еcho Музуспе» Владислав Богуславський відзначав, що такі концерти заслуговують прихильного ставлення, а перспективи естетичного виховання є своєчасною ініціативою. У газеті «Rozwoj» писалося, що Т. Ганицький – відомий композитор і скрипаль-віртуоз, який і надалі підтримуватиме школу на високому рівні [7].

Перший звітний концерт школи відбувся через 3 місяці після її відкриття. На ньому Т. Ганицький виступив зі створеним ним хором і струнним оркестром. У їхньому виконанні прозвучали «Кримські сонети» Міцкевича. Серед інших творів відзначилися квартет Й. Гайдна у виконанні Яновського (керівник), клясти Білецького і Пасхальського, пісні Монюшка і Шопена (виконувала Юзефа Шлесінгер), ноктюрн Шопена (виконувала Янківська – учениця професора Михайловського) та ін. Для того, щоб уявити рівень виконавської майстерності викладацько-учнівського складу школи, розглянемо програму концертів. Вокально-хорові твори: Росінні «La charite» – жіночий хор і соло Тауберт; Кособудський «Сільський музикант» – Медлинська; Бордезе «Циганка» – дуєт у складі Петерзильге і Бучацької; Монашко «Весна» – Петерзильге; Юнг ест «Пряля» – Бучацька і квартет мішаних голосів. Фортепіанні твори: Воленгаупт «Полонез» – Лагановська; Сейес «Сонатина» – Пельтц; Рутковський «Етюд» – Пельт. Скрипкові твори: Бем «Andante, Reverie і Serenada» – Д. Натанблют; Данкль «Дуєт» – Брюлов і Лайнер (флейта); Поппа «Серенада» – Соломонович. Ансамбль: Й. Гайдн «Тріо» для фортепіано, скрипки і віолончелі – Бучацька, А. Андржевська, Густав Гусак.

У 1899 р. число концертів зросло, значно збагатилася програма виступів за творами Й. Гайдна, В. Моцарта, Гольтермана, Г. Генделя, Ф. Шуберта, Монашко. Концертні заходи, як правило, відбувалися в самій школі, а слухачами були всі, хто любив музику. Відразу ж улюбленими колективами лодзинців стали шкільний хор, який складав 40 осіб і невеликий струнний оркестр. «Лодзинський дзвінок» пише: «Не вірилось власним вухам, що таке

дружнє, ритмічне, прекрасно відточене виконання переповнювалося класичним спокоєм чудового твору Лешгорна «Вечірня пісня» в супроводі невеличкого, але досить грамотного оркестру»[1]. Концерти проводились, як правило, ввечері у вихідні дні. Найкращими були учні класу фортепіано професора Штробля, скрипки Т. Ганицького, Бернацької. Газети відзначали успіх не тільки сольних, а й ансамблево-оркестрових виступів з творами Г. Генделя, Ф. Шуберта, В. Моцарта, Й. Гайдна, А. Монюшка. Показовим щодо професійності та мистецької якості був заключний концерт календарного 1899 р., проведений 17 грудня за великою програмою і значною кількістю виконавців. Рецензенти відзначили високу культуру виконання учнів і педагогів. Звучання, наприклад, інструментально-вокального тріо: фортепіано, скрипка і декламація, Г. Генделя a-moll, вразило слухачів технічною досконалістю, художнім викладом музичного змісту. Концерт ще раз продемонстрував мистецьку значимість школи для міста, особливо у зростанні його духовності й культури, що знаходило підтримку зі сторони відповідних місцевих урядових осіб і мало широке визнання серед лодзян. Безумовно, це надихало керівництво школи на подальше вдосконалення навчального процесу та професійної підготовки учнів. Наступним кроком було планування в січні 1900 р. великого музичного вечора за участю найздібніших учнів. Для цього школі було надано в місті 2 концертні зали – в «Лютні» та театрі «Вікторія».

У своїй праці В. Іванов зазначає, що «У січневому 1900 р. концерті слухачів вразив своєю майстерністю учень Т. Ганицького, юний скрипаль Зігмунд Шварценштейн, хлопчик із бідної сім'ї, якого взяв до школи сам директор. Талант молодого виконавця відразу ж помітили. Здивував усіх складністю творів – етюди Паганіні, мазурка Вернявського, фантазія з опери Обера-Алядра «Німа з Петричі». Фахівці були зворушені його «технікою і чуттям стилю та ритму». Цей успіх З. Шварценштейна розділив і сам Т. Ганицький, який пізніше не одноразово влаштовував для свого вихованця платні концерти в Барі на Поділлі. Там талановитого виконавця приймали з почестями і справедливо оцінювали його майстерність [6, с. 14].

Декілька концертів відбулось і в лютому 1900 р., Т. Ганицький залучає до виступів і викладачів, демонструючи таким чином артистичні сили і смаки педагогічних кадрів. Завдяки цьому слухачі ознайомилися з виконавським мистецтвом вокаліста Є. Таубера, піаніста В. Грудзинського, віолончелістки Юлії Барнобаум, читців Марії Вінклер та Зельверовича. Знов здивував своєю грою скрипковий оркестр, який показав високу культуру звучання, ансамблеву злагодженість, прекрасне відтворення художніх образів. Так, переповнена спокоєм прозвучала «Вечірня тиша» з опери Вагнера «Лоенгрін». Матеріали місцевої преси свідчать про досить ґрунтовну музичну підготовку учнівсько-педагогічних кадрів лодзинської музичної школи. Т. Ганицький бережливо й відповідально ставився до досягнень свого навчального закладу, усіляко намагався створювати відповідні умови для

подальшого зростання його майстерності та професійності. Передусім це стосувалося комплектування викладацького штату високопрофесійними спеціалістами. Судячи навіть з афіш та програм звітних концертів школи, видно, що багато викладачів мали звання професора. У концертах блискуче виступали і їхні вихованці. За приклад можуть бути й учні Ганицького, зокрема Шварценштейн, твори Паганіні, Венявського, Белль, твори Ліста. Їхні виступи були показовими для інших молодих виконавців. Заслужують похвали й учні професора Штробля, серед них Зозуля, – концерт Es-dur Фільда, Кон – «Концертний етюд» Ліста [5].

Успіх школи, безумовно, базувався й на оптимальному розв'язанні технічних і методичних питань, бо останні значною мірою визначали шляхи майстерності й виконавського росту учнів. Тут для багатьох педагогів яскравим взірцем був Т. Ганицький. Його праця, щоденні вправи для скрипалів мала великий успіх у тогочасній педагогічній практиці, про що відзначали й місцеві кореспонденти, які постійно стежили за життям школи. Теоретико-методична праця Т. Ганицького привернула увагу не лише місцевих фахівців, а й інших видатних педагогів-музикантів, таких, як Іоахим, Гойландер, В. Мейє, Х. Мейє, П. Вільд, Гібаух, Томпсон, А. Кольцов. Зацікавленість роботою Т. Ганицького авторитетних фахівців пояснюється його професійним підходом до справи. Невипадково про це «ЕCHO Музуспе» сказало, що його праця є наслідком багаторічного досвіду прекрасного педагога. «Він повністю відповідає своєму призначенню вихователя, дає цінні поради для подолання труднощів, з якими можуть стикнутися учні. Проте, не лише учень, а й досвідчений скрипаль знайде в цих вправах багато нового й корисного, і не має сумніву, що вони стануть зразком для кожного працюючого скрипаля» [4]. У 1901 р. Т. Ганицький вирішує повернутися на Батьківщину в рідні місця. Про нього як про педагога, організатора музичного просвітництва і виконавця знають в Україні і Росії. Після Лодзі він вирушає до Петербургу, де живе і працює до 1902 р., а потім їде до Бару, де теж не мав наміру бути довго і планує переїхати на постійне місце проживання до Кам'янця-Подільського, саме тут починається новий і дуже значущий етап його життя.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, розглянувши дану проблематику, робимо висновок, що Т. Ганицький є засновником професійної музичної освіти на Поділлі. Базуючись на набутих знаннях та власному досвіді, що отримав у країнах Європи, Німеччині, Польщі, він зумів їх використати на підняття та розвиток мистецької культури на Поділлі. Завдяки любові до рідного краю музикант-педагог невтомно працював для досягнення своєї мети. Детально розглянувши діяльність музичного навчального закладу Тадеуша Ганицького в Польщі бачимо, що завдяки педагогічному досвіду, набутому в Європі, він підняв музичну освіту на новий рівень свого існування.

Почався етап становлення професійного музичного мистецтва на Поділлі, що не могло не вплинути на музичну педагогіку всієї України. І тому це питання потребує дослідження й на далі.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Gonice Lodzki* (13.01.1900). *Gonitsa Lodzky* (13.01.1900).
2. *Echo Myzyczne, Teatralne i Artystyczne*, (1896). *Tygodnik artystyczno-literacki poswiecony teatrowi, muzyce i literaturze nadobnej*. Warszawa.
3. *Echo Myzyczne, Teatralne i Artystyczne*, (1899). *Tygodnik artystyczno-literacki poswiecony teatrowi, muzyce i literaturze nadobnej*. Warszawa.
4. *Echo Myzyczne, Teatralne i Artystyczne*, (1902). *Tygodnik artystyczno-literacki poswiecony teatrowi, muzyce i literaturze nadobnej*. Warszawa.
5. Жовнер, Л. (1937). Життєвий та творчий шлях Ганицького. *Радянська музика*, 3 (Zhovner, L. (1937). Vital and creative way of Ganitsky. *Soviet music*, 3).
6. Иванов, В. (2007). Тадеуш Ганицький. У Л. Г. Яропуд (Ред.), *Шлях до музичних висот*, (сс. 7–14). Вінниця: ВМГО «Розвиток» (Ivanov, V. (2007). Tadeusz Ganitskyi. In L. G. Yaropud (Ed.), *Way to the musical heights*, (pp. 7–14). Vinnytsia: VMGO “Development”).
7. *Rozwoj* (1899–19.09;2.12).
8. *Tygodnik Ilustrowany*. (1898). *Pismo obejmujace wazniejsze wypadki spolczenze, zycioray znakomitych ludzi, zabytki krajowe*, 20. Warszawa.

РЕЗЮМЕ

Озимовская Анна. Европейская школа в музыкальном образовании Украины.

В статье рассмотрено состояние музыкального образования на Подолье в XIX веке. Проанализирована деятельность европейской музыкальной школы и ее влияние на становление профессиональной музыкальной педагогики на Подолье, а также возникновение первой музыкальной школы в Каменце-Подольском в первой половине XX века. Главная задача заключалась в исследовании педагогической деятельности музыканта-педагога Тадеуша Ганицкого на разных этапах жизни методами анализа, синтеза, обобщения, классификации и систематизации теоретических данных. Изучением этой проблематики занимались такие ученые, как В. Иванов, М. Яровая, О. Пажимский, М. Печенюк. Не только подольское музыкальное искусство основывается на опыте европейских стран, но и музыкальное искусство всей Украины, и поэтому этот вопрос требует дальнейшего исследования.

Ключевые слова: музыкальная школа, Подолье, музыкант-педагог, европейский опыт, музыкальное искусство, профессиональное музыкальное образование, педагогическая деятельность, Каменец-Подольский.

SUMMARY

Ozimovska Anna. European school in music education of Ukraine.

The article examines the state of music education in Podillia region in the XIX century, since at that time it existed at the level of home music playing, well-known musicians-pedagogues from Europe to the local nobility's houses were invited. Mostly music education in Podillia region was concentrated in the Polish landlord's estates, but eventually the cultural life of the land passes to another level of its existence. At the beginning of the XX century Kamianets-Podilskyi was known in Podillia region not only as economic but also as cultural center, where touring musicians, music theaters came. There were performances of amateur artists, who were largely trained by touring musicians. Therefore, there was the need to establish specialized cultural education institution in which it was possible to obtain the necessary knowledge on music art. The European music school and its influence on the formation of professional music pedagogy in Podillia region have been analyzed. It is due to

the professional experience gained by the Podillia region musician-pedagogue Tadeusz Ganitskyi in Europe, the music school in Kamianets-Podilskyi was opened. The first pedagogical achievements in the city of Łódź in Poland, prompted the musician to open the same institution on his native land. That is why in the first half of the XX century in Kamianets-Podilskyi there was the opening of the first music school, headed by Tadeusz Ganitskyi. The main task of the article is to study the pedagogical activity of the musician-pedagogue Tadeusz Ganitskyi in various periods of his life and work. In the article the research is carried out with the help of theoretical methods, such as the method of analysis, the method of synthesis, the method of generalization, as well as the classification and systematization of theoretical information on this subject. Special attention is paid to the achievements of the education institution in the city of Łódź. The following researchers studied this problem: M. Pecheniuk, A. Garmel, F. Ernst, D. Shcherbakovskyi, V. Ivanov, M. Yarova, O. Pazhymskyi, M. Pecheniuk, R. Hutsal. Having considered the activity of Tadeusz Ganitskyi's music school in Poland in detail, we conclude that thanks to the pedagogical experience gained in Europe, he raised music education to the new level of its existence. The period of formation of professional music art in Podillia region began, which influenced the music pedagogy of the whole Ukraine. That is why this issue requires further research.

Key words: *music school, Podillia region, musician-pedagogue, European experience, music art, professional music education, pedagogical activity, Kamianets-Podilskyi.*